

Kairos in de geestelijke gezondheidszorg

Alles heeft zijn tijd, stelde Prediker in het Oude Testament en hij had gelijk. Maar welke tijd bedoelde hij precies? Was het de kloktijd? Zoals in: minuten verstreken, uren werden dagen, dagen werden weken? Of was het tijd in de betekenis van het geschikte moment, het juiste ogenblik? Zoals in een lied uit de sixties: now is the time, now is the moment, to take you in my arms ...

Wat het concept tijd in functie van verleden, heden en toekomst betreft, hebben de Oude Grieken het bij het rechte eind. Waar wij, hedendaagse westerlingen, menen dat de toekomst voor ons ligt, wordt in de Griekse mythologie de tijd voorgesteld als een rivier. De mens staat in deze rivier en kijkt voor zich uit. Hij ziet zijn verleden. Hoe verder hij kijkt in de rivier, hoe verder hij terug kijkt in het verleden. Evident kan hij de toekomst niet zien; die ligt immers achter hem en stroomt via het heden naar het verleden.

In de Griekse mythologie was Chronos de god die de uren wegtikte en zodoende structuur en orde in de wereld aanbracht. De jongste en meest rebelse kleinzoon van Chronos (de kloktijd-god) – en dus de jongste zoon van Zeus – was Kairos, de god van het geschikte moment. Hij wordt afgebeeld met gevleugelde schouders en voeten – de tijd vliegt –, kaalgeschoren, op één lange haarlok na. Dat punkkapsel symboliseert het momentum: Kairos verschijnt in een oogwenk en wie zijn haarlok niet vast

grijpt, voelt zijn handen afglijden langs de kale schedel. Hij verkijkt de kans op inzicht, roem of de opportuniteit tot verandering. Bij Kairos gaat het dus niet om de lineaire, kwantitatieve tijd van Chronos, maar om de kwalitatieve tijd, die de continuïteit van de tijd doorbreekt. De filosoof Walter Benjamin spreekt over het nu-moment of de “Jetztzeit”, Martin Heidegger spreekt over “de volheid van een visionair ogenblik”. Kairos gaat om de tijd die er werkelijk toe doet, kansen biedt of voor een doorbraak kan zorgen.

Wat kan Kairos voor de geestelijke gezondheidszorg betekenen? We onderscheiden drie niveaus. Op het microniveau, het niveau van de patiënt en de hulpverlener weten we dat in een gesprek of interventie naast inhoud ook timing een belangrijk element is in de behandeling. De juiste woorden, op het juiste ogenblik (en in de juiste context) kunnen cruciaal zijn. Patiënt en hulpverlener weten, zonder dit echt te kunnen benoemen, dat iets wezenlijks, iets van blijvende waarde gebeurd is. Voor de medicus is Kairos het kritische moment waarop er ingegrepen moet worden.

Op het tweede niveau, het mesoniveau, het niveau van de zorginstelling, zijn evolutie in de gewenste richting en borging van de verandering belangrijke voorwaarden tot succes. Naast grondige analyse van de omgeving, van eigen sterkten en zwakten, van opportuniteiten en bedreigingen, is ook timing en enige kairotische genade

een specifieke succesfactor. In deze wereld is er meer dan wat via wetenschap en planmatig handelen bereikt kan worden.

Tot slot op het macroniveau, het niveau van de sector geestelijke gezondheidszorg, stellen we een sterke dynamiek vast. Er is veel beweging, zowel in het psychiatrisch centrum (identiteit, legitimiteit, bestaansrecht) als voor de sector als geheel (het artikel 107, patiëntenparticipatie, gezondheidseconomie). Het is nog niet duidelijk waar deze dynamiek finaal toe zal leiden. Er blijven met betrekking tot het thema ‘vermaatschappelijking van de zorg’ nog

veel vragen onbeantwoord. In een pionierstijd als deze is dit ook niet vreemd. Ook hier wensen we de beleidsmakers kairotische momenten toe.

Over het thema van het geschikte moment is nog veel te melden, maar we ronden hier af. Chronos roept, heel luid en naar veel mensen de laatste tijd ... een nieuwe deadline verschijnt al aan de horizon. Kairos glimlacht over de ratrace. Hij doet zijn zin.

Eddy Impens, hoofdredacteur

archipl

ARCHITECTEN

KONING LEOPOLD II-LAAN 25 9000 GENT
T +32 9 221 22 44 - WWW.ARCHIPL.BE